

5. Міжнародне партнерство. *Бібліотечна країна*. URL: <https://livelibrary.com.ua/projects/twinning-libraries/> (дата звернення: 05.10.2024).

6. Сливка О. Твій профіль як твоє обличчя в соцмережах. Правила поведінки. Як поводитися з агресією в соцмережах. *Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого*. 2023. 11 лип. URL: <https://nlu.org.ua/event.php?id=2023> (дата звернення: 05.10.2024).

7. Фоміна Н. Ворожі атаки на ваше здоров'я. *Міська спеціалізована молодіжна бібліотека*. URL: <https://msmb.org.ua/biblioresursi/bibliografiya/> (дата звернення: 05.10.2024)

Лариса Шаповал

м. Полтава

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2020-2023 РОКАХ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У рамках стратегії входження України до світового інформаційного простору набуває поширення інформатизація всіх аспектів людського існування. Входження сфери культури до загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення передбачена одним із положень Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації». Виходячи зі Стратегії формування інформаційного суспільства в Україні, у межах розвитку електронної культури широко залучаються інформаційно-комунікаційні технології до архівної справи [1]. Це передбачає поступовий перехід до електронної форми архівних документів, формування електронних інформаційно-пошукових систем, підвищення рівня забезпечення збереженості документів НАФ, створення техніко-технологічної інфраструктури, електронних інформаційних ресурсів в архівах та інші заходи, які передбачають упровадження електронних послуг для користувачів. Розвиток цифровізації архівної галузі та впровадження електронних архівних ресурсів набули гостроти після широкомасштабного

російського вторгнення як ефективний чинник забезпечення збереженості архівних документів, можливість використовувати їх для дослідників у режимі онлайн.

Актуальним питанням сьогодення є застосування інформаційних технологій у діяльності державних архівних установ, оскільки вони, зберігають культурний, духовний та історичний спадок. Відомості з історії України, які зберігаються в державних архівах, можуть стати потужною зброєю проти ворога в інформаційній боротьбі. Від роботи архівістів залежить збереженість документів, які мають цінність та викликають суспільний інтерес. Громадяни при втраті документів, для виходу на пенсію та з інших причин звертаються до архівних установ. Сьогодні, коли обсяги документації зростають, впровадження інформаційних технологій в архівну справу України стало необхідною умовою ефективної роботи архівів, які мають власну веб-сторінку, підключення до мережі Інтернет, традиційні офісні програмні продукти MS Office ,серед яких Державний архів Полтавської області. Державних архівних установ в Україні, які мають спеціалізовані інформаційні технології налічується мало. Більша їх кількість надають архівні послуги традиційним способом, відповідно до якого паперовий документообіг переважає над електронним. Архівісти підкреслюють, що впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ України є єдиним шляхом щодо підвищення ефективності їх функціонування [2].

В умовах карантинних заходів, пов'язаних із поширенням COVID-19 в світі 02 червня 2020 р. Голова Державної архівної служби України А. Хромов підписав Меморандум про співробітництво з корпорацією Family Search International (США), метою якого є оцифрування документів НАФ України генеалогічного характеру та створення фонду користування на такі документи та розширення доступу для користувачів до інформації оцифрованих архівних документів у режимі онлайн [3]. 21 жовтня 2020 р. за участі представників корпорації О. Січкаренка, Голови Державної архівної служби України А. Хромова, його заступника Л. Левченко, директор Державного архіву Полтавської області В. Гудим підписала договір про співпрацю. 27 травня 2021

р. за умовами договору розпочалося оцифрування 556 фондів, що мають генеалогічну інформацію [3]. Окрім метричних книг та метричних записів, що зберігаються у фондах Полтавської духовної консисторії, Пирятинського духовного правління, об'єднаних архівних фондах «Православні церкви Полтавської губернії», «Колекції книг записів актів громадянського стану Полтавщини» на електронні носії перенесені документи генеалогічного характеру із фондів полтавських дворянських родів, Полтавського губернського правління, канцелярії Полтавського цивільного губернатора, Полтавського губернського дворянського зібрання, рекрутських та військових присутствій, виконавчих комітетів рад робітничих, селянських, червоноармійських депутатів, адміністративних відділів окружних виконавчих комітетів, комісій у справах червоноармійців. До оцифрування підготовлені фільтраційні справи громадян, примусово вивезених на роботу до Німеччини в роки Другої світової війни, кримінально-слідчі справи із фондів Полтавського губернського революційного трибуналу, окружних, кущових судів, документи генеалогічного характеру із фондів нацистської окупації, видання науково-довідкового фонду архіву.

Держархів Полтавської області продовжує підготовку нового переліку архівних документів, які планують перевести на електронні носії. У двох корпусах ДАПО встановлено 6 комплектів техніки та проводяться практичні заняття з підготовки працівників до процесу оцифрування документів: розшивання, реставрація метричних книг фонду 1011 «Православні церкви Полтавської губернії». Станом на 01 червня 2022 р. ДАПО оцифрував 324 тисячі одиниці зберігання або 7 млн. 585 тис. аркушів архівних документів, що складає 74 % від кількості документів генеалогічного характеру, 25 % від загальної кількості справ, що перебувають на обліку. Повністю оцифровано 107 фондів, частково – 1 028 фондів. На сайті генеалогічної корпорації Family Search International подано 178 тисяч оцифрованих справ із фондів ДАПО. Співпрацюючи з американською корпорацією, Полтавський архів за перше півріччя 2022 р. оцифрував 182 тис. 838 справ, за серпень 2022 р. відскановано та оприлюднено на сайті корпорації 50 тис. 491 справу. У двох корпусах ДАПО

є шість апаратів для оцифрування, на яких щоденно сканують від 12 до 15 тис. аркушів. Станом на 02 серпня 2022 р. оцифровано та виставлено 50491 справа із фондів Державного архіву. Номера фондів, описів, справ і DGS-номера для зручності пошуку додаються у 2-х таблицях Excel, у рубриці «Архівні ресурси» (електронні). В ДАПО з вересня 2020 р. розпочато оцифрування науково-довідкового фонду описів радянського періоду [4]. На 13 листопада 2023 р. відскановано 82% документів радянських зразків. У березні 2021 р. описи справ почали публікуватися на офіційному веб сайті архіву, зокрема фонди: Ф.Р-1500 Відділ юстиції Полтавського губернського виконавчого комітету рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів, Ф.Р-1502 Полтавський губернський революційний трибунал, Ф.Р -1503 Полтавський губернський виконавчий комітет рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів, Ф.Р - 1505 Державний архів Полтавської області [5]. На сайті архіву розміщено описи періоду до 1917 р. та радянського періоду до порядкового номеру Р-4978, які щомісячно оприлюднювалися на офіційному веб-сайті установи упродовж 2023 р. [6]. Серед майже 1 мільйона 300 тисяч документів, 95% з яких зберігаються в паперовому вигляді. Відповідно до рішення пленарного засідання другої сесії восьмого скликання Полтавської обласної ради від 29 грудня 2020 р. «Про Комплексну програму комунікацій влади з громадськістю та розвитку інформаційної сфери в Полтавській області на 2021-2023 роки» задля організації зберігання документів НАФ було виділено 8 мільйонів 889 тис. грн. Завдяки підтримці Полтавської обласної державної адміністрації та депутатського корпусу Полтавської обласної ради було зроблено важливий крок до цифровізації архівних процесів у ДАПО, який доєднався до державної електронної бази даних про жертви репресій комуністичного тоталітарного режиму «Український мартиролог ХХ століття» [7].

Державною архівною службою України з 11 травня 2022 р. запущено Міжархівний пошуковий портал, який дає можливість доступу через єдине вікно до цифрових ресурсів архівів в режимі 24/7. представлено цифрові ресурси центральних державних архівів України, майже 1,5 млн

повнотекстових сканкопій архівних документів, до яких створено повноцінний пошуковий апарат. Пошук має гнучкі налаштування, здійснюється за повними текстами довідкового апарату, представленого на локальних ресурсах: за назвами фондів, історичними довідками до них, анотаціями до фондів та описів, заголовками справ і документів, серед позицій є покажчики, що є аналогами архівних каталогів [8]. Інформаційний ресурс створено за ініціативи та підтримки Анатолія Хромова, Голови Державної архівної служби України, ПП «Архівні інформаційні системи» у співпраці з Центральним державним архівом вищих органів влади та управління України, Центральним державним архівом громадських об'єднань України, Центральним державним архівом-музеєм літератури і мистецтва України та Державним архівом Львівської області на платформі ARCHIUM. Державна архівна служба України, долучила до нього всі центральні й обласні архіви, щоб стали доступними десятки мільйонів справ. 7 мільйонів копій є доступними на Міжархівному пошуковому порталі в Україні, до якого долучилися 6 архівних установ: 4 центральних та 2 обласні архіви, зокрема Державний архів Полтавської області. У Полтаві 19 грудня 2023 р. презентовано електронний ресурс Державного архіву Полтавської області на базі Міжархівного пошукового порталу. Державна архівна служба України спільно з Полтавською обласною військовою адміністрацією та компанією «Архівні інформаційні системи» презентувала електронний ресурс на платформі ARCHIUM, який забезпечує онлайн доступ до оцифрованих колекцій ДАПО. Пріоритетними завданнями, які дозволяють розв'язати впровадження платформи, є формування цифрового контенту (облікових даних, цифрових зображень документів) та створення електронних сервісів, спрямованих на забезпечення доступу до архівних інформаційних ресурсів. ARCHIUM – комплексна програма інформатизації державного архіву за системою архівного зберігання та описування: фонд-опис-справа-документ. Це файлове сховище для індексованих цифрових зображень сканованих архівних матеріалів з можливістю прив'язування файлів на рівні справи або документу- формування та ведення інтерактивних покажчиків (груп тегів) відповідає традиційній системі формування архівних каталогів та картотек (іменний, географічний,

предметний), прив'язування файлів на рівні справи, документу або цифрового зображення сторінки [9].

Отже, на сьогодні питання застосування інформаційних технологій в архівній справі України є актуальним, виходячи з перспектив щодо вступу України до Європейського Союзу постає завдання щодо відповідності функціонування архівної сфери найвищим європейським стандартам. У тому числі до цього й відноситься впровадження інформаційних технологій в діяльність архівних установ та підвищення рівня їх інформатизації.

Джерела та література

1. Василенко Д., Бутко Л. Пріоритетні напрями цифровізації архівної справи. URL: [file:///C:/Users/User2/Downloads/249322-Текст%20статті-572097-1-10-20211225%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User2/Downloads/249322-Текст%20статті-572097-1-10-20211225%20(1).pdf)

2. Божук Л. Інформаційні ресурси і сервіси Інтернет в роботі державних архівів України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 3. С. 14–18; Васильченко М. М. Інформатизація архіву як соціально-комунікаційної структури. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2010. Вип. 31. С. 199–208.

3. Оцифрування архівних документів розпочав Держархів Полтавської області спільно з корпорацією Family Search International. 27 травня 2021 р. Офіційний вебпортал Державної архівної служби України. <https://archives.gov.ua/ua/> ; Співпраця з корпорацією «FamilySearch». Офіційний веб-сайт Державного архіву Полтавської області. 02 серпня 2022 року. URL: <https://poltava.archives.gov.ua/novyny/424-spivpratsi-z-korporatsiieiu-familysear>

4. Розпочато роботу з оцифрування описів. Офіційний веб-сайт Державного архіву Полтавської області. 02.10.2020 URL: <https://poltava.archives.gov.ua/novyny/259-rozpchato-robotu-z-otsyfruvannia-orysiv-rzhavnoho-arhivu-poltavskoi-oblasti-vid-14-kvitnya-2021-roku>

5. Державний архів Полтавської області продовжує роботи щодо оцифрування науково – довідкового апарату фондів радянського періоду. 30 березня 2021 року. URL: <https://poltava.archives.gov.ua/novyny/312-derzhavnyi->

arkhiv-poltavskoi-oblasti-prodovzhuie-roboty-shchodo-otsyfruvannia-naukovo-dovidkovoho-aparatu-fondiv-radiansko-ho-periodu

6. Офіційний веб-сайт Державного архіву Полтавської області. URL: <http://poltava.archives.gov.ua/>

7. Цифровізація архівних процесів. Офіційний веб-сайт Державного архіву Полтавської області. 20 серпня 2020 року. URL: <https://poltava.archives.gov.ua/novyny?start=160> 94.

8. В Україні з'явився міжархівний пошуковий портал. Закон і бізнес. 13 травня 2022 року. URL: <https://zib.com.ua/ua/151418.html>

9. Перші кроки до впровадження програми ARCHIUM. 28 вересня 2023 року. Офіційний вебсайт Державного архіву Полтавської області. URL: <https://poltava.archives.gov.ua/?start=8>

Пікалова Валерія, Ірина Передерій

м. Полтава

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ВИКОРИСТАННЯ В БІБЛІОТЕКАХ

Протягом останніх років усе більш популярними у різних сферах інформаційної діяльності стають хмарні технології. Серед цих сфер не є винятком і бібліотечна галузь, яка зазнає дедалі глибших трансформаційних змін кілька десятиліть поспіль, як з погляду своєї суспільної ролі, так і впровадження інноваційних технологічних рішень, що впливають на кардинальне перетворення цих закладів з традиційних і певною мірою консервативних осередків збереження авторитетних, перевірених часом і усталених знань на мультифункціональні інформаційні хаби з додатковими ролями громадських просторів спільноти, соціальної підтримки тощо. Хмарні технології, й зокрема хмарні сховища створюють умови для реалізації найрізноманітніших завдань, які стоять перед бібліотечними закладами – від